

PLEASE NOTE! THIS IS PARALLEL PUBLISHED VERSION /
SELF-ARCHIVED VERSION OF THE OF THE ORIGINAL ARTICLE

Please cite the original version:

Kotiranta, M., Helin, N. & Kämppe, M. (2016) Yrittäjyys yhdistää. Yrittäjyysosaaminen kasvuun oppilaitosyhteistyössä. In M. Suoranta, P. Patja, I. Aaltio & M. Tunkkari-Eskelinen (Eds.), Yrittäjyyskasvatuspäivät. Conference proceedings. Yrittäjyyskasvatuspäivät Jyväskylässä 13.-14.9.2016. Jyväskylä University. School of Business and Economics.

URL: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6906-6>

HUOM! TÄMÄ ON RINNAKKAISTALLENNE

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Kotiranta, M., Helin, N. & Kämppe, M. (2016) Yrittäjyys yhdistää. Yrittäjyysosaaminen kasvuun oppilaitosyhteistyössä. In M. Suoranta, P. Patja, I. Aaltio & M. Tunkkari-Eskelinen (Eds.), Yrittäjyyskasvatuspäivät. Conference proceedings. Yrittäjyyskasvatuspäivät Jyväskylässä 13.-14.9.2016. Jyväskylä University. School of Business and Economics.

URL: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6906-6>

4: TEEMA: KOULUTUS- JA TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ

YRITTÄJYYS YHDISTÄÄ - YRITTÄJYYSOSAAMINEN KASVUUN OPPILAITOSYHTEISTYÖSSÄ

Projektipäällikkö Maria Kotiranta, Jyväskylän yliopisto,
maria.j.kotiranta@jyu.fi

Projektikoordinaattori Niina Helin, Jyväskylän koulutuskuntayhtymä,
niina.helin@jao.fi

Projektikoordinaattori Marja Kämppi, Jyväskylän ammattikorkeakoulu,
marja.kamppi@jamk.fi

ABSTRAKTI

Case-esittelyssä keskitytään Jyväskylän yliopiston, Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän koulutuskuntayhtymän Yrittäjyys yhdistää -hankkeen sekä sen onnistumisten ja haasteiden kuvaamiseen hankekoordinaattoreiden näkökulmasta. Yrittäjyys yhdistää -hanke vastaa yrittäjyyskoulutuksen kehittämishaasteeseen ja syventää Keski-Suomen suurimpien oppilaitosten yhteistyötä. Hankkeen tarkoituksena on kasvattaa opiskelijoiden yrittäjyysosaamista ja luoda yhteistyöoppilaitosten yhteinen yrittäjyysosaamisen kehittämisen konsepti. Yhteisvastuullisesti suunniteltua ja 1.2.2015–31.10.2016 toteutettavaa hankeyhteistyötä voidaan pitää ainutlaatuisena siksi, että siinä toteutetaan yrittäjyyskoulutusta aidosti yli kouluaste- ja organisaatorajojen. Hankkeen taustalla vaikuttaa osallistuvien oppilaitosten yhteinen yrittäjyysstrategia.

Hankeyhteistyössä on keskitytty erityisesti konkreettisiin toimenpiteisiin eli uudenlaisten, yhteisten kurssien, valmennusten ja yrittäjyystapahtuman luomiseen sekä pilotoimiseen, joka tapahtui lukuvuonna 2015–2016. Kaikille kolmen oppilaitoksen opiskelijoille avoimet kolme uutta kurssia ovat tarjonneet heille mahdollisuuden pohtia työllistymistavoitteitaan ja unelmiaan muuttuvassa työelämässä, perustaa opiskelijayritys (NY) yhdeksi lukuvuodeksi monialaisissa tiimeissä sekä tutustua osuuskuntayrittäjyyteen.

Hankeyhteistyön onnistumisina koordinaattorit pitävät hankkeen konkreettista toimintaa strategisen ja operatiivisen toiminnan vuoropuheluna, uusien yhteistyömuotojen testaamista rohkeassa kokeilukulttuurissa sekä toimijoiden sitoutuneisuutta ja innostuneisuutta. Hanketoiminnan haasteiksi koordinaattorit nimeävät oppilaitosyhteistyön rakenteelliset esteet, oppilaitosten oman, jo olemassa olevan yrittäjyystarjonnan erilaisuudesta johtuvat osin erilaiset kehittämistarpeet sekä kurssien vakiinnuttamiseen liittyvät haasteet esimerkiksi suhteessa opetussuunnitelmiin.

Kokonaisuudessaan hanke on ollut erittäin onnistunut ja se on tiivistänyt oppilaitosten yhteistyötä yrittäjyyden saralla sekä selkiyttänyt yhteistyön mahdollisuuksia ja suuntaviivoja jatkossa. Yrittäjyyden edistäminen on myös nostettu yhdeksi oppilaitosten yhteisen EduFutura-osaamiskeskittymän kärkialaksi.

Avainsanat: NY-yritys, opiskelijayrittäjyys, oppilaitosyhteistyö, osuuskunta, yrittäjyyskasvatus, yrittäjyysuhanke

1 JOHDANTO JA HANKKEEN TAUSTA

Tämä hanke-esittely keskittyy Jyväskylän yliopiston, Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän koulutuskuntayhtymän (jatkossa käytetään lyhenteitä JY, JAMK ja AO) yhteiseen Yrittäjyys yhdistää -hankkeeseen, joka on valmisteltu ja toteutettu edellä mainittujen koulutusorganisaatioiden tiiviissä yhteistyössä. Hankkeen toiminta-aika on 1.2.2015–31.10.2016. Hanketta rahoitetaan Keski-Suomen Liiton maakunnan kehittämisrahalla. Hankkeen projektipäällikkönä toimi työelämäasiantuntija Niina Pitkänen maaliskuuhun 2016 saakka, jolloin hänen sijaiskseen siirtyi Maria Kotiranta. Projektikoordinaattorit Niina Helin ja Marja Kämppi ovat työskennelleet hankkeessa sen koko toiminta-ajan. Lisäksi hankkeeseen on osallistunut useita eri alojen opettajia kaikista oppilaitoksista.

Aluksi tässä esittelyssä taustoitetaan tiiviisti keskisuomalaisen yrittäjyyskasvatuksen nykytilaa sekä hankkeelle asetettuja tavoitteita suhteessa siihen. Tämän jälkeen kerrotaan hankkeen toiminnasta ja konkreettisista toimenpiteistä, minkä jälkeen hanke-esittely keskittyy kuvaamaan valtakunnallisestikin ainutlaatuisen kolmen, eri kouluasteita edustavan oppilaitosorganisaation käytännön yrittäjyyskoulutusyhteistyön rakentamista sekä yhteistyön onnistumisia ja haasteita.

Oppilaitosten tekemää hankeyhteistyötä on tarkoituksenmukaista kontekstoida aluksi oppilaitosten perustiedoilla. **Jyväskylän yliopisto** on monitieteinen yliopisto, jossa työskentelee noin 2500 henkilöä (v. 2015 työntekijöitä 2581) ja jonka seitsemässä tiedekunnassa opiskelee yhteensä lähes 15 000 opiskelijaa (v. 2015 opiskelijoita 14 744) ja (Jyväskylän yliopisto: JY lukuina). **Jyväskylän koulutuskuntayhtymään** kuuluvat seuraavat seitsemän oppilaitosta: Jyväskylän ammattiopisto, Jämsän ammattiopisto, Jyväskylän aikuisopisto, Jyväskylän oppisopimuskeskus, Schildtin lukio, Jyväskylän aikuislukio ja Jyväskylän Lyseon lukio. Jyväskylän koulutuskuntayhtymän oppilaitoksissa opiskelee yhteensä yli 17 000 tutkinto-opiskelijaa (v. 2015 opiskelijoita 17 624) ja työskentelee noin 1000 henkilöä (v. 2015 työntekijöitä 1172). (Jyväskylän koulutuskuntayhtymä: Vastuu tästä päivästä ja huomisesta.) **Jyväskylän**

ammattikorkeakoulu on monialainen ammattikorkeakoulu, jossa opiskelee noin 8 500 opiskelijaa ja työskentelee noin 700 henkilöä (Jyväskylän ammattikorkeakoulu: Tietoa JAMKista).

Yrittäjyys yhdistää -hanke voidaan nähdä jatkumona vahvalle maakunnalliselle yrittäjyyskasvatuksen kehittämistyölle, jota on tehty 1990-luvulta alkaen. Tuolloin yrittäjyyskasvatuksen kehittämistyön käynnistymisvaiheessa Keski-Suomen oppilaitokset ja elinkeinoelämä koostivat tiiviin yhteistyönsä tulokset palkittuun Y4-ideologiaan (Yrittäjyys Ylös Yhteiskunnassa Yhteistyöllä). Y4-prosessin tavoitteena oli tehdä Keski-Suomesta tiedolla, taidolla ja yrittäjyydellä menestyvä maailman yrittäjäystävällisin maakunta ja vuonna 2007 julkaistiin maakunnallinen yrittäjyyskasvatuksen kehittämisohjelma tukemaan tavoitteen saavuttamista. (Jyväskylän koulutuskuntayhtymä: Yrittäjyyskasvatuksen Ehjä Polku.)

Y4-toimintamallissa tulee vahvasti esille verkostopainotteinen toimintatapa, jonka kantavana ajatuksena on yhteinen suunnittelu ja resurssien hyödyntäminen. Tällä tavoin on mahdollista saada aikaan tuloksia, joita toimijat eivät yksin kykenisi saavuttamaan (Ahlroth ym. 2006). Y4-ideologian innoittamana Keski-Suomeen alettiin rakentaa yhtä tiiviimpää ja aktiivista yrittäjyyskasvatustoimijoiden verkostoa, jonka yhteistyöstä syntyi Keski-Suomen Yrittäjyyskasvatuksen ehjä polku. Ehjän polun toimijoiden yhteistyössä julkaistiin Keski-Suomen maakunnallinen yrittäjyyskasvatuksen kehittämisohjelma 2011–2015 sekä ohjelmaa täydentävä julkaisu Kuvauksia Keski-Suomesta: Keski-Suomen ehjä polku, jossa kuvataan konkreettisin esimerkein keskisuomalaisen yrittäjyyskasvatuskentän monipuolista ja ehjää kokonaisuutta ja jatkumoa koulutusasteelta toiselle. Samalla Ehjä polku kuvaa yksilön moninaisia mahdollisuuksia kehittyä ja kasvaa yritteliääksi työntekijäksi tai yrittäjäksi. (Jyväskylän koulutuskuntayhtymä: Yrittäjyyskasvatuksen Ehjä Polku.) Lisäksi alueella on toteutettu hankkeita, joissa on kehitetty Jyväskylän yliopiston ja ammattikorkeakoulun yhteistyötä ja yhteisiä prosesseja: KOHINA-hanke (Keskisuomalaisten korkeakoulujen yhtenäisen innovaatio- ja hankekulttuurin luominen, 2011–2014) ja JYKO-hanke (Jyväskylän korkeakoulujen yhteneväinen kaupallistamisprosessi, 2013–2014).

Yllä kuvatussa yhteistyössä ja hankkeissa on tunnustettu tarve yhteistyön yhä tiiviimmälle konkreettiselle edelleenkehittämiselle. Perusteet tälle hankeyhteistyölle juontuvat oppilaitosten yhteisestä yrittäjyysstrategiasta ja laajemminkin koko Keski-Suomen alueen tulevaisuusstrategiasta. Keski-Suomen strategia 2040:ssa korostetaan, että yrittäjyysstrategian toteutus on lähivuosien merkittävin oppilaitosten yhteinen Keski-Suomen tulevaisuuteen vaikuttava kehittämishanke (Keski-Suomen strategia 2040). Jyväskylän yliopisto, Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja Jyväskylän koulutuskuntayhtymä ovat sitoutuneet yrittäjyysstrategiassa toimimaan aktiivisesti 800

uuden yrityksen ja 2000 työpaikan luomiseksi Keski-Suomeen vuoden 2018 loppuun mennessä (Jyväskylän ammattikorkeakoulun, Jyväskylän koulutuskuntayhtymän ja Jyväskylän yliopiston yhteinen yrittäjyysstrategia). Toisen asteen opiskelijoiden tavoitellaan tuovan yhteistyöhön muun muassa sellaista käytännön osaamista, jota korkeakouluista ei sellaisenaan löydy. Näin myös halutaan vahvistaa yrittäjyydestä kiinnostuneiden opiskelijoiden saumattomampaa siirtymistä toiselta asteelta korkeasteelle, jossa opiskelija voi jatkaa ja syventää opintojaan yrittäjyyden parissa.

Laajempaan yhteiskunnalliseen viitekehykseen sijoitettuna Yrittäjyys yhdistää -hankkeella pyritään myös osaltaan vastaamaan nuorten työllistymishaasteisiin. Työllisyystilanne Keski-Suomessa on heikentynyt viime vuosina ja samoin hankkeen käynnistymistä edeltävänä aikana. Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan Keski-Suomessa oli juuri ennen hankkeen käynnistymistä eli vuoden 2015 tammikuun lopussa 22 612 työtöntä työnhakijaa, mikä oli 1 058 enemmän kuin vuotta aiemmin tammikuussa 2014 (Keski-Suomen ELY-keskus, Keski-Suomen työllisyyskatsaus tammikuu 2015). Työttömyyden, etenkin nuorten työttömyyden, lisääntyessä valmiudet oman itsensä työllistämiseen ja oman työpaikan luomiseen ovat tulevaisuudessa entistä tärkeämpiä. Työtä ei enää synny itsestään, vaan sitä pitää rakentaa. (Sitran trendit: Vakaa työ murenee).

2 HANKKEEN TAVOITTEET

Yrittäjyys yhdistää -hankkeessa innostetaan opiskelijoita pohtimaan yrittäjyyttä yhtenä työllistymisvaihtoehtona, kehitetään opiskelijoiden yrittäjyysosaamista ja tarjotaan opiskelijoille paikkoja testata yrittäjämäistä toimintaa ja omaa mahdollista liikeideaa käytännössä, osana opintoja. Hanke toimenpiteineen auttaa opiskelijaa näkemään yrittäjyyden todellisena, positiivisena uramahdollisuutena alasta ja oppilaitoksesta riippumatta. Kun yrittäjyydestä tehdään vaihtoehto potentiaaliselle valmistumisen jälkeiselle työttömyydelle, huomioidaan myös yhteiskunnallinen tarve pidentää työuria niiden alkupäästä.

Hankkeen kaikkien toimenpiteiden keskiössä ovat yhteisen yrittäjyysstrategian solmineiden oppilaitosten (JY, JAMK, AO) opiskelijat ja opetushenkilökunta. Hankkeen tärkeimpänä tavoitteena on ollut kehittää oppilaitosten yhteinen yrittäjyysosaamista kehittävä konsepti. Konseptin ajatuksena on mahdollistaa yhtäältä monialaisen kohtaaminen eli yrittäjyydestä kiinnostuneiden opiskelijoiden ja opettajien verkostoituminen yli koulutusaste- ja koulutusalarajojen ja toisaalta yhteiset yrittäjyysopinnot eli kunkin oppilaitoksen opiskelijoille aiempaa laajempi, avoimempi ja monipuolisempi yrittäjyyskoulutustarjonta. Yhteiset yrittäjyysopinnot on käsitetty

hankkeessa kattamaan sekä oppilaitosten yhdessä organisoimat koulutukset ja valmennukset sekä eri oppilaitosten rinnakkain toteuttamat koulutuskokonaisuudet, joihin kehitetään uusia yhteisiä elementtejä eri oppilaitosten ja eri alojen opiskelijoiden kohtauttamiseksi. Hankkeessa tavoitellaan sitä, että opiskelijoilla olisi sellaiset työelämävalmiudet, jotka edesauttavat työllistymistä ja mahdollisen yrityksen perustamista valmistumisvaiheessa tai myöhemmin. Näin ollen hankkeen todelliset vaikutukset tulevat näkymään osin vasta myöhemmin. Hankkeessa ja sitä toteuttavissa oppilaitoksissa yrittäjyyskasvatukseen suhtaudutaan laaja-alaisesti siinä mielessä, että sen avulla halutaan kyetä vahvistamaan niin työllistymisvalmiuksia kuin myös tarjoamaan mahdollisuuksia ulkoisen yrittäjyyden kokeilemiseenkin - opiskelijan kiinnostuksesta ja tavoitteista riippuen.

Hankkeelle asetettiin myös merkittäviä määrällisiä tavoitteita liittyen muun muassa yrittäjyysinspiraation ja -innostuksen herättämiseen pyrkivien toimenpiteiden ja kokeiluyrittäjyyden pilotteihin osallistuvien opiskelijoiden sekä syntyvien oppilaitoslähtöisten yritysten määrään. Tässä hankkeessa kokeiluyrittäjyydellä viitataan ensisijaisesti osuuskuntatoimintaan ja NY-yrittäjyyteen. Pilottivaiheessa kokeiluyrittäjyyden kurssien ryhmäkoot pyritään pitämään kohtuullisina, jotta oppilaitosten uudenlainen yhteistyö pystytään ensimmäistä kertaa organisoimaan. Olennaisinta on panostaa laatuun ja kerätä palautetta, jonka kautta kokeiluyrittäjyys pystytään resursoimaan ja juurruttamaan osaksi oppilaitosten normaalia toimintaa ja yhteistyötä.

Sen lisäksi, että hankkeessa on haluttu kehittää kolmen osallistuvan oppilaitoksen keskinäistä yhteistyötä, on pyrkimyksenä ollut syventää ja konkretisoida yhteistyötä oppilaitosten ja Jyväskylän seudun kehittämissyhtiö Jykes Oy:n perustaman Yritystehtaan kanssa. Keski-Suomen strategia 2040:n mukaisesti Yritystehtaan tärkein tehtävä on auttaa korkeasti koulutettuja ja ammatillisia osaajia liikeideoiden jalostamisessa kannattaviksi yrityksiksi (Keski-Suomen strategia 2040). Tämä hanke on vahvistamassa sellaista toimintakulttuuria, jossa yrittäjyydestä kiinnostuneet opiskelijat löytävät Yritystehtaan sen palveluineen.

3 HANKKEEN YHTEISTYÖKONSEPTIN LUOMINEN

Yrittäjyys yhdistää -hankkeessa haluttiin luoda JY:n, JAMKin ja AO:n yhteinen yrittäjyyskoulutuksen konsepti, jossa kaikille opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia inspiroitua ajatukseen yrittäjyydestä tai itsensä työllistämisestä yhtenä uravaihtoehtona sekä jo yrittäjyydestä hieman enemmän kiinnostuneille matalan kynnyksen kokeiluyrittäjyysmahdollisuuksia. Toisin sanoen opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus

edetä yrittäjyysopintojen polulla vaiheittain tai vaihtoehtoisesti poimia yrittäjyystarjonnan "korista" itselleen sopivimmat eväät. Toinen hankkeen yhteistyökonseptin luomisen johtoajatus oli, että toiminnassa halutaan levittää oppilaitoksissa jo hyväksi havaittuja toimintamalleja ja kehittää niitä edelleen yhteiseen käyttöön. Tarkoituksena on ollut siis hyödyntää osin jo olemassa olevia ideoita kuitenkin siten, että niistä yhteisen kehittämistyön perusteella luotaisiin uutta tarjontaa yhteistyöoppilaitosten opiskelijoille.

Hankkeen käynnistyessä helmikuussa 2015 luotiin vuosikello ja toimintasuunnitelma oppilaitosten yhteiselle yrittäjyysosaamista kehittäväälle konseptille. Tähän sisältyi yhteenveto oppilaitosten yrittäjyyskoulutuksen nykytilanteesta sekä uusien kurssien tarpeellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta eri oppilaitoksissa. Hankkeen alussa työskentelyä varten koottiin hankeryhmä, joka koostuu hankkeeseen osallistuvien oppilaitosten opetus- ja tutkimushenkilöstöstä, jotka tavalla tai toisella työskentelevät yrittäjyyden parissa. Hankeryhmä jaettiin kolmeen pienempään työryhmään, joissa kussakin kehitettiin kevään 2015 aikana yksi uusi, oppilaitosten yhteinen kurssi tai koulutusyhteistyön muoto: Unelmat+Inspiraatio! -kurssi, NY (Nuori Yrittäjyys)-yhteistyö sekä Osuuskunta Goes on the Road -kurssi.

Unelmat+Inspiraatio! -kurssin tarkoituksena on tarjota opiskelijoille tilaisuus omien ammatillisten unelmiensa sekä työelämän muutosten pohtimiseen ja omista työllistymismahdollisuuksistaan inspiroitumiseen tavalla, jota oppilaitosten muut kurssit eivät tarjoa. Työtapojen näkökulmasta kurssin kantavina ajatuksina ovat toiminnallisuus ja osallistujien monialaisuuden tuomat mahdollisuudet toistensa innostamiseen. Toiminnallisuus näkyy kurssin pedagogisissa ratkaisuissa kautta linjan: opettajat toimivat kurssilla ennen kaikkea valmentajina, eikä kurssilla ei ole lainkaan perinteistä luokkahuoneopetusta, vaan keskiössä on opiskelijoiden aktiivinen yhdessä tekeminen ja kokeileva tiimityöskentely.

Kurssi-idean kehittelyssä hyödynnettiin JY:ssa tarjolla olevaa Yrittäjyystarinoita-kurssia, jossa opiskelijoiden on mahdollista kuulla pääasiassa korkeakoulusta eri aloilta valmistuneiden henkilöiden omakohtaisista yrittäjyyspoluista. Vaikkakaan Unelmat+Inspiraatio! -kurssilla ei haluta suoranaisesti tuoda esiin yrittäjyyttä, tärkeässä roolissa ovat itsensä työllistäneet vieraat, joiden kanssa opiskelijat pääsevät keskustelemaan heitä kiinnostavista kysymyksistä. Myös tässä kurssin osassa korostuu opiskelijoiden aktiivisuus ja oma vastuu oppimisestaan; se, mitä he saavat vierailijoiden käynneistä irti, riippuu heidän omasta valmistautumisestaan. Kurssin tärkeänä sanomana on korostaa opiskelijoille sitä, että heidän kiinnostuksen kohteillaan ja kaikella - myös muulla kuin muodollisessa koulutuksessa hankitulla - osaamisellaan on merkitystä. Kurssi toimii uudenlaisena matalan kynnyksen mahdollisuutena

urapohdintojen jäsentämiseen erityisesti niille opiskelijoille, jotka pohtivat omaa uraansa ja työllistymistään.

Kokeiluyrittäjyyden osalta oppilaitosyhteistyöhön valittiin **NY (Nuori Yrittäjyys)-** ja osuuskuntatoiminta. Kokeiluyrittäjyydessä keskiössä on tekemällä oppimisen kautta syntyvät matalan kynnyksen yrittäjyyskokeilut. AO:lle oli luontevaa tuoda hankkeeseen mukaan NY-osaaminen sekä yrittäjyyskoordinaattoreiden NY-asiantuntemus ja -kokemus osaksi yhteistyötä. AO:ssa NY Vuosi Yrittäjänä -opinto-ohjelmaa on toteutettu yli 10 vuoden ajan ja se on vakiintunut olennaiseksi osaksi nuorille tarjottavia yrittäjyysopintoja. Opinto-ohjelmassa opiskelijat perustavat lukuvuoden ajaksi oikealla rahalla toimivan NY-yrityksen käyden läpi yrityksen kaikki vaiheet perustamisesta yrityksen lopettamiseen. NY-yritys tarjoaa nuorille oppimisympäristön, jossa opittavat taidot syntyvät tekemällä oppimisen kautta ja itse oivaltaen. Vuonna 2015 AO:n oppilaitoksissa oli yhteensä 263 NY-yritystä, mikä on enemmän kuin missään toisessa oppilaitoksessa koko Suomessa.

Korkea-asteelle soveltuva NY-ohjelma on NY Start Up, jossa korkea-asteen opiskelijat testaavat käytännössä ideoitaan ja osaamistaan perustamalla oman NY Start Up -yrityksen lukuvuoden ajaksi. Koska AO:ssa NY-opinto-ohjelman konseptilla on vakiintunut asema ja kokemukset siitä ovat myönteisiä ja koska toisen sekä korkea-asteen opinto-ohjelmat perustuvat samankaltaiselle toimintamallille, pidettiin tätä luontevana pohjana yhteistyölle. Lisäksi NY-ohjelmille on tarjolla myös valtakunnallisen Nuori Yrittäjyys ry:n tuki, verkoston tarjoamat yhteistyömahdollisuudet ja vuosittaiset NY-finaalit.

Hankkeessa pilotoitiin JY:n ja JAMK:n opiskelijoille suunnatut, NY Start Up -ohjelmaan pohjautuvat, Ideasta toiminnaksi 1 ja 2 -kurssit. Niillä monitieteiset korkeakouluopiskelijoiden tiimit niin ikään perustavat NY-yrityksen yhden lukuvuoden ajaksi ja tämän konseptin avulla testaavat omia ideoitaan ja osaamistaan sekä kehittävät liiketoiminnassa ja työelämässä tarvittavia valmiuksia. Kurssit soveltuvat etenkin yrittäjyydestä aidosti kiinnostuneille opiskelijoille, jotka haluavat kokeilla yrittäjyyttä tai testata omaa liikeidea käytännössä ja oppia oikean yrityksen toimintalogiikan. Oppilaitosten yhteistyön näkökulmasta merkittävin anti kaikkien oppilaitosten NY-yrityksille olivat yhteiset, teemalliset sparraukset osana Ideasta toiminnaksi -kursseja sekä Jyväskylän ammattiopiston ja lukiokoulutuksen NY Vuosi Yrittäjänä -opintoja.

Sekä JAMKissa että AO:ssa on ollut pedagogisia osuuskuntia jo useamman vuoden ajan, kun taas JY:ssä osuuskuntayrittäjyyttä opintojen aikana ei ollut vielä ennen hanketta kokeiltu. Tämän lähtötilanteen perustalle hankkeessa pilotoidusta **Osuuskunta goes on the road** -kurssista luotiin informatiivinen kurssi, joka tarjoaa kaikille kiinnostuneille kattavan yleiskuvan osuustoiminnasta ja osuuskunnasta yritysmuotona. Kurssin

järjestämisen yhtenä tavoitteena oli madaltaa opiskelijoiden kynnystä kokeilla osuuskuntayrittäjyyttä opintojen aikana tai perustaa uusi opiskelijaosuuskunta.

Perinteisen luokkahuoneopetuksen sijaan kurssilla päätettiin vieraila eri alojen ja kokoluokkien osuuskunnissa. Vierailuihin haluttiin sisällyttää osuustoiminnan periaatteisiin ja osuuskuntayrittäjyyteen liittyviä teemoja, joita olivat muun muassa osuuskunta yhteisöyrityksenä, itsensä työllistäminen osuuskunnassa, oman osaamisen tuotteistaminen ja osuuskunnan hallinnolliset asiat. Vierailuilla tehtiin myös monialaisissa tiimeissä osuuskuntayrittäjyyteen liittyviä oppimistehtäviä, joiden tuotokset esiteltiin vierailujen lopussa osuuskunnille. Tehtävien tarkoituksena oli tarjota osuuskunnillekin uusia oivalluksia ja oppeja, joista voi olla hyötyä heidän omaan osuuskuntatoimintaan liittyen.

Kolmen kurssin lisäksi hankkeessa suunniteltiin uudenlainen oppilaitosten yhteinen inspiroiva ja toiminnallinen yrittäjyystapahtuma, **DreamUp**. Kuten toteutetussa yhteistyössä muutoinkin, myös tapahtuman osalta ajateltiin, että yhdessä on mahdollista saada aikaan vaikuttavampi tapahtuma verrattuna siihen, että oppilaitokset olivat aiemmin järjestäneet omia yrittäjyystapahtumiaan. DreamUpista haluttiin tehdä houkutteleva ja puhutteleva kaikille yrittäjyydestä kiinnostuneille opiskelijoille riippumatta siitä, onko opiskelija itse yrittäjä vai ei. Tapahtumalla pyrittiin myös täydentämään hankkeen kurssitarjontaa siinä mielessä, että tapahtumaan ajateltiin olevan mahdollista saada suurempi määrä osallistujia kuin kurseille ja tavoittaa näin ollen enemmän yrittäjyydestä kiinnostuneita opiskelijoita. Lisäksi sijoittamalla tapahtuma ajallisesti loppukevääseen haluttiin tarjota yrittäjyysopintoihin kyseisen lukuvuoden aikana osallistuneille opiskelijoille mahdollisuus tuoda esille osaamistaan. Tapahtuman tarkoitus on innostaa opiskelijoita pohtimaan yrittäjyyttä yhtenä uravaihtoehtona, levittää tietoa oppilaitosten yrittäjyyskoulutustarjonnasta, saattaa yhteen yrittäjyydestä kiinnostuneita ja oman alansa asiantuntijoita sekä rohkaista yrittäjyydestä kiinnostuneita löytämään keinoja itsensä toteuttamiselle. Tapahtuman kantavana ideana on, että se toteutetaan mahdollisimman pitkälti opiskelijoilta opiskelijoille eli tapahtuman kohderyhmä halutaan osallistaa monipuolisesti tapahtuman toteuttamiseen.

4 YHTEISTYÖKONSEPTIN PILOTOINTI JA RAKENTUMINEN HANKKEEN AIKANA

Kaikki kolme edellisessä osiossa kuvattua kurssia ja DreamUp-yrittäjyystapahtuma pilotoitiin lukuvuoden 2015–2016 aikana. Kaikilla kursseilla tehtiin opiskelijoille samankaltaiset alku- ja loppukyselyt, joilla selvitettiin opiskelijoiden valmiuksia urasuunnitteluun ja tulevaisuuteen orientoitumiseen sekä suhtautumista yrittäjyyteen.

Näiden avulla seurataan kurssien vaikuttavuutta. Pilottikurssien perusteella tehtiin myös päätökset kurssien toteuttamisesta jatkossa.

Unelmat+Inspiraatio! -kurssi toteutettiin pilottilukuvuoden aikana kahdesti eli sekä syys- että kevätlukukaudella. Syksyn kurssi toteutettiin perinteisemmällä kaavalla eli kahden tai kolmen tunnin mittaisia kurssitapaamisia oli viikoittain, kun taas kevään kurssilla päätettiin kokeilla leirimuotoista kurssirakennetta. Erilaisten kurssirakenteiden havaittiin sopivan paremmin eri oppilaitosten opiskelijoille. Kurssilla konkretisoituivat yrittäjyyden opetuksen tilahaasteet; toiminnallisuuden johdosta luentosali ei ollut optimaalisin opetustila, ja erityisesti rentoon tiimityöskentelyyn sopivia tiloja ei oppilaitoksilla ole. Sinänsä kurssin sisällöt ja työskentelytavat osoittautuivat tarkoituksenmukaisiksi; monialainen tiimityö sekä opiskelijoiden kohtauttaminen toimivat hyvin ja kurssi herättelee opiskelijoita ajattelemaan työelämää ja työllistymisvalmiuksiaan mielekkäällä tavalla. Kokemusten perusteella kurssi säilyy yhteisten yrittäjyysopintojen tarjonnassa jatkossakin, vaikkakin vasta myöhemmin lopulta nähdään, kuinka moni opiskelija sen jatkossa poimii opintoihinsa yhtenä vapaaehtoisena kurssina muiden joukosta.

NY Start Up -ohjelman sisältämä Ideasta toiminnaksi 1 -kurssi pilotoitiin syksyllä 2015 ja Ideasta toiminnaksi 2 -kurssi keväällä 2016. Ideasta toiminnaksi -pilottikurssit toteutettiin tiiviissä yhteistyössä AO:n NY-yritysten kanssa. Oppilaitosyhteistyön näkökulmasta merkittävin lisäarvo NY-toiminnalle oli kaikkien oppilaitosten yhteistyössä rakennettu, valtakunnallisestikin ainutlaatuinen toisen ja korkea-asteen välinen NY-yhteistyömalli, joka perustuu eri kouluasteiden yhteisiin kohtaamisiin ja teemallisiin sparrauksiin läpi NY-yritysvuoden. Tietävästi valtakunnallisesti yhteistyötä ei tehdä eri kouluasteiden välillä vastaavassa mittakaavassa. Korkea-asteen opiskelijat kokivat oppineensa kurseilla oman osaamisen hyödyntämistä, tiimityöskentelytaitoja sekä saaneensa rohkeutta verkostoitumiseen ja ymmärrystä tuotteistamisesta sekä asiakkaan tarpeiden tunnistamisesta. Yhteistyö toisen asteen NY Vuosi yrittäjänä -ohjelman kanssa oli onnistunutta ja suuri osa opiskelijoista toivoi jatkossa vieläkin tiiviimpää yhteistyötä eri oppilaitosten opiskelijoiden välillä. Kurssit toteutetaan seuraavan kerran lukuvuonna 2016–2017 ja tuolloin yhteistyöhön tulee mukaan myös Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Osuuskunta goes on the road -kurssi pilotoitiin kevätlukukaudella 2016. Kurssi alkoi kaikille avoimena olevalla osuuskuntainfolla, jossa kerrottiin osuuskunnasta yritysmuotona ja työllistymismahdollisuutena. Infoon osallistui jokaisesta kolmesta oppilaitoksesta sekä opiskelijoita että henkilökunnan jäseniä, jotka kokivat infon hyödylliseksi, monipuoliseksi ja kompaktiksi tietopaketti. Saatujen palautteiden pohjalta samankaltainen info kannattaa järjestää oppilaitosyhteistyössä

tulevaisuudessakin. Infon jälkeen toteutettiin vierailut, joista suurin osa tehtiin Jyväskylän seudulla sijaitseviin osuuskuntiin, kaukaisin kohde oli Porvoossa.

Kurssille osallistuneet opiskelijat kokivat saaneensa kattavan kuvan osuuskuntatoiminnasta ja -yrittäjyydestä, ja kurssi onnistui myös avaamaan uusia näkökulmia jo osuuskuntatoimintaan hieman perehtyneillekin henkilöille. Osuuskuntavierailujen aikana tehdyt ryhmätehtävät, joissa ratkottiin muun muassa osuuskuntien haasteita, saivat positiivista palautetta opiskelijoilta. Tehtävien kautta opiskelijat kokivat saaneensa realistista näkökulmaa osuuskuntatoiminnasta ja pystyneensä antamaan osuuskunnille jotain sellaista, josta osuuskunnatkin pääsivät hyötymään. Opiskelijat kokivat omien valmiuksien osuuskuntapohjaiseen yrittämiseen kasvaneen kurssin aikana sekä saaneensa teemoista monipuolisesti käytännön oppeja. Kurssin suurimmiksi haasteiksi muodostuivat kurssin ryhmäkoon pienuus ja opiskelijoiden sitoutumisen vaihtelevuus. Kurssipalautteiden ja opiskelijaosuuskunnissa jo mukana olevien opiskelijoiden kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta voidaan päätellä, että opiskelijat eivät kuitenkaan tarvitse näin pitkäkestoista ja informatiivista kurssia uskaltaakseen lähteä mukaan osuuskuntaan. Esimerkiksi osuuskuntainfo ja tutustuminen opiskelijaosuuskuntaan voivat aivan hyvin riittää. Tulevaisuudessa oppilaitosyhteistyössä keskitytään jo olemassa olevien osuuskuntien kohtauttamiseen, mitä ovat toivoneet niin opiskelijat kuin henkilökuntakin. Tällaisten kohtaamisten kautta osuuskuntalaiset tutustuvat toisiinsa ja pääsevät jakamaan oppeja ja hyviä käytänteitä osuuskuntien toimintaan liittyen sekä luomaan yhteistyötä osuuskuntien välille. Myös kaikki osuuskuntayrittäjyydestä kiinnostuneet opiskelijat ovat tervetulleita osuuskuntien tapaamisiin. Ensimmäinen oppilaitosten yhteinen opiskelijaosuuskuntien tapaaminen järjestetään vielä Yrittäjyys yhdistää -hankkeen puitteissa.

DreamUp-tapahtuma pilotoitiin huhtikuussa 2016. Tapahtumassa kuultiin yrittäjätarinoita ja osana pilottitapahtumaa järjestettiin mm. AO:n opiskelijoiden Kasvu Open kasvupolun finaali, NY-yritysten pitchauskilpailu, yrittäjien/yrittäjyyden asiantuntijoiden ja opiskelijoiden speed dating -henkisiä kohtaamisia sekä opiskelijayritysten pop up -tori, jossa on myynti- ja esittelypisteitä. Sen lisäksi, että opiskelijayrittäjät osallistuivat pilottitapahtumaan edellämaituissa kilpailuissa ja pop up -torilla, eri oppilaitosten opiskelijat vastasivat muun muassa markkinointiviestinnän suunnittelusta ja toteutuksesta, tapahtuman järjestyksenvalvonnasta, logistiikasta, infopisteen hoidosta ja tapahtumanaikaisen viestiseinän moderoinnista. Kokonaisuudessaan tapahtuma onnistui hyvin; järjestelyt sujuivat aikataulussa, kävijätavoite täyttyi ja tapahtumaan osallistui paljon opiskelijayrityksiä. Tapahtuma tullaan järjestämään jatkossakin ja kevään 2017 tapahtumassa tavoitteena on osallistaa opiskelijat tapahtuman järjestämiseen vieläkin voimallisemmin yhteistoiminnallisuuden hengessä.

Edellä mainittujen pilottien lisäksi oppilaitosten henkilökunnan yhteistyö yrittäjyiden saralla on tiivistynyt hankkeen aikana muillakin tavoin. AO on jo aiemmin järjestänyt henkilökunnalleen vapaamuotoisia Yrittäjyysbrunsseja, joiden ideana on verkostoitua muiden yrittäjyiden ympärillä toimivien henkilökunnan jäsenten kanssa sekä tiedottaa ja keskustella ajankohtaisista yrittäjyysasioista. Yhteistyön hengessä tapahtuma päätettiin avata kaikkien oppilaitosten henkilökunnalle ja kevästä 2015 lähtien brunseja on toteutettu kiertävällä järjestelyvastuulla oppilaitosten yhteisinä tapahtumina. Yrittäjyysbrunseilta on saanut alkunsa toinen yhteistyön muoto eli Yrittäjyiden elävä kirjasto. Se on niin ikään kuulunut jo aiemmin osaksi yrittäjyiden edistämistoimintaa AO:ssa ja jatkossa se päätettiin järjestää yhteistyössä. Perusajatus on sama kuin tavallisessa kirjastossa, mutta Yrittäjyiden elävässä kirjastossa on tarkoitus "lainata" yrittäjiä tai yrittäjyiden asiantuntijoita vierailemaan esimerkiksi kursseilla.

Yrittäjyiden aseman kyseisten oppilaitosten yhteistyön kokonaisuudessa voidaan myös sanoa vankistuneen ja vakiintuneen hankeyhteistyön myötä. Oppilaitokset solmivat keväällä 2016 EduFutura-yhteistyösopimuksen, jonka on tarkoitus muodostaa tunnustetuilla kansainvälisillä ja kansallisilla kärkialoilla Jyväskylään Suomen merkittävin oppimisen, tutkimuksen, kehittämisen sekä kokeilujen ja soveltamisen osaamiskeskittymä. Yhdeksi kansallisesti määritellyistä kärkialoista nostettiin myös yrittäjyiden edistäminen. (Jyväskylän yliopisto: Jyväskylään oppimisen, tutkimuksen ja kehittämisen osaamiskeskittymä EduFutura.) EduFuturan yhteisenä tavoitteena on rakentaa opiskelijoiden opintopolut tehokkaiksi ja joustaviksi varmistamalla mm. sujuvat siirtymiset eri koulutusasteiden välillä, kehittämällä pedagogiikkaa, karsimalla päällekkäistä koulutusta sekä yhteistoteutuksilla. Konkreettisenä toimena, joka EduFuturan mahdollistamana tullaan oppilaitosyhteistyössä toteuttamaan kevään 2017 aikana, on Luo oma kesätyöpaikkasi -valmennus, joka tarjoaa kaikkien oppilaitosten opiskelijoille mahdollisuuksia itsensä työllistämiseen kesän ajaksi.

Edellä olemme kuvanneet yhteistyön konkretiaa ja rakentumista hankkeen aikana siksi kokonaisuudeksi, joka se tällä hetkellä hankkeen loppuvaiheessa on. Tiivistetysti voidaan todeta, että reilun vuoden aikana hankkeessa on luotu yhteinen yrittäjyysosaamisen konsepti, joka pitää sisällään konkreettisia, käytännössäkin jo pilotoituja yhteisiä opintoja sekä toimintamalleja, joista rakentuu yhteinen yrittäjyysopinnojen kokonaisuus. Se ulottuu yrittäjyydestä innostumisesta ja sisäisen yrittäjyiden kipinästä aina yrittäjyyteen yhtenä uravaihtoehtona. Sen lisäksi, että hankkeen aikana rakentuivat konkreettisesti yhteistyön tämänhetkiset muodot, vahvistui samalla myös ajatus yrittäjyyspolun muotoutumisesta. Hankkeen aikana yhteistyöalueiden vaihteellisuus hahmottui siten, että Unelmat+Inspiraatio! -kurssi, NY-yhteistyö ja osuuskuntatoiminta nähdään toistensa jatkumona ja erillisinä vaiheina, joista opiskelijan on kuitenkin halutessaan mahdollista valita myös vain yksittäinen palanen

omalle opintopolulleen. Jatkossa yhteistyössä tullaan keskittymään siihen, että eri oppilaitoksissa jo olemassa olevaa tarjontaa avattaisiin tarkoituksenmukaisin osin muidenkin yhteistyöoppilaitosten opiskelijoille ja rakennettaisiin yhteistä opintotarjontaa mahdollisimman resurssiviisaasti tällä tavoin.

5 HANKKEEN ONNISTUMISET JA HAASTEET

Seuraavaksi siirrytään kuvaamaan hankkeen onnistumisia ja haasteita, jotka ovat nousseet tämän artikkelin kirjoittaneiden hankekoordinaattoreiden kokemusten mukaan hanketyöskentelyn aikana keskeisimmiksi. Niiden voidaan nähdä heijastelevan varsin kattavasti hankeyhteistyön ja sen toteuttamisen kokonaisuutta, vaikkakin kukin koordinaattori katsoo hanketoimintaa myös edustamansa oppilaitoksen näkökulmasta. Hankekoordinaattorit olivat kuitenkin varsin yksimielisiä niin hankkeen onnistumisista kuin haasteistakin, mikä osaltaan kertoo hankkeen onnistuneisuudesta yhteisen tilannekuvan myötä.

Ensimmäinen koordinaattoreiden nimeämä onnistuminen on se, että hankeyhteistyö on ollut luonteeltaan ensisijaisesti konkreettista toimintaa. Toisin sanoen hankkeessa ei ole ainoastaan tehty suunnitelmia uudeltaisesta yhteistyöstä ja sen tavoista, vaan suunnitteluvaiheen jälkeen on siirrytty määrätietoisesti myös toteuttamiseen. Tämä on ollut toimijoille käytännöllinen osoitus siitä, että toiminnassa voi siirtyä konkretiaan pieninkin askelin, mutta silti rohkeasti. Yksi merkittävä tekijä sen taustalla, että hankkeessa on saatu hyvin konkreettisesti toteutettua suunniteltuja toimenpiteitä, on oppilaitosten yhteinen yrittäjyysstrategia, jossa korostetaan yhteisen toiminnan tärkeyttä ja asetetaan oppilaitoksille yhteisiä tavoitteita yrittäjyyden edistämiseksi. Näin ollen strategian voidaan nähdä antaneen mandaatin osin suoraviivaisellekin hanketoiminnalle yrittäjyyden edistämiseksi käytännössä. Tämä on pidetty mielessä hankkeen käytännön toimintaa toteutettaessa, ja voisikin sanoa, että yksi yhteistyön konkretian taustalla olevista menestystekijöistä on hankkeen eteenpäinvieminen tiiviisti strategisen ja operatiivisen toiminnan vuoropuheluna.

Sitä, että hanketyöskentelyllä on ollut takanaan myös strateginen tuki, voidaan pitää tutkimustenkin valossa merkittävänä vaikuttavana tekijänä hankeyhteistyön onnistumisen kannalta. Esimerkiksi verkostotoimintaa käsittelevissä tutkimuksissa tavoitteiden yhteensovittaminen on yksi merkittävimpiä haasteita ja kompastuskiviä koko yhteisen toiminnan onnistumisen kannalta (Huxham ja Beech, 2003; O'Toole ym., 1997). Koska Yrittäjyys yhdistää -hankkeen taustalla vaikuttava yhteinen strategia kohdensi yhteisiä tavoitteita jo valmiiksi, oli operatiivisen toiminnan toteuttamisella

olemassa ikään kuin annettuna selkeä, yhtenäinen suunta, joka osaltaan ohjasi hankkeen itsenäisten tavoitteiden muotoilua.

Toinen onnistuminen voidaan myös nähdä osin yhteistyön konkretian seurauksena tai yhtäaikaaisesti sen taustavaikuttajana. Tällä viitataan yhteistyön uusiin muotoihin, joita hankkeessa on kehitetty ja kokeiltu ennakkoluulottomassa kokeilukulttuurissa. Tämänkaltaisen, kokeilut sallivan ilmapiirin olemassaolo kertoo omalta osaltaan yhteistyöverkostossa vallitsevasta luottamuksesta. Sen rakentuminen on Huxhamin ja Vangenin (2002) mukaan yksi verkostomaisen toiminnan suurimmista haasteista, joten tässä mielessä hankkeen toimintailmapiiriä voidaan pitää merkittävänä onnistumisena. Huxhamin ja Vangenin (2002) mukaan luottamus rakentuu kehämäisesti siten, että toiminnalle aluksi muotoiltujen tavoitteiden saavuttaminen mahdollistaa yhä kunnianhimoisempien tavoitteiden laatimisen. Näin voidaan tämän hankkeen kohdalla sanoa tapahtuneen, koska kehitetyn toiminnan perusteella yhteisiä toimia on jatkuvasti pyritty kehittämään ja luomaan toiminnalle uusia, entistä korkeampia tavoitteita. Kantavana ajatuksena on ollut kehittää oppilaitoksiin uutta toimintaa siten, että tässä prosessissa voitaisiin ainakin osin hyödyntää jo jossain oppilaitoksessa olemassa olevia tai aiemmin kokeiltuja toimintamalleja ja että uusi toimintamuoto täydentäisi jo olemassa olevaa tarjontaa tarkoituksenmukaisesti. Hankkeessa työskennelleet henkilöt ovat suhtautuneet uusiin toimintamuotoihin, kurssiin ja tapahtumiin kokeilunhaluisesti pitäen sen mielessään, että myös vastoinkäymisten tai vähemmän onnistuneiden kokeilujen - tai ehkä jopa erityisesti niiden - pohjalta on mahdollista oppia yhteistyön toteuttamisesta paljon sekä kyetä hankkeen päätyttyä suuntaamaan yhteistyötä entistä paremmin ja kehittämään sitä edelleen toimivammaksi sekä kaikkia oppilaitoksia paremmin palvelevaksi. Hanketoiminta on näin ollen mahdollistanut verkostotoiminnassa tavoitellun sosiaalisen oppimisen, joka vastaavasti on edelleen uusien toimintamallien kehittämisen perusta (Kiviniemi & Saarelainen 2009, 43, 51). Ilman hankkeen tarjoamaa ja siinä hyödynnettyä mahdollisuutta uudensuuntaisiin kokeiluihin ei yhteistyön luotaamiselle ja suuntaamiselle olisi varmastikaan tarjoutunut yhtä hedelmällistä tilaisuutta. Näin ajatellen kaikki tehdyt yhteistyökokeilut on nähty tärkeiksi matkalla kohti entistä laadukkaampaa ja saumattomampaa yhteistyötä oppilaitosten välillä, jonka toteuttamista hankkeen päätyttyä jatketaan erityisesti resurssiviisauden tavoittein, konkreettisiin vuosittaisiin toimintaehdotuksiin perustuen.

Kuten jo edellisessä kohdassa todettiin, hankkeen onnistumiset ovat toisiinsa kytköksissä. Näin voi todeta myös tämän kolmannen onnistumisen osalta, sillä yhteistyön konkretiaan saattamisesta ja uudensuuntaamisen kehittämistä sekä kokeilemisestä myönteisessä kokeilukulttuurissa ovat ensisijaisesti vastuussa ne ihmiset, jotka hankkeessa ovat olleet mukana sen eri tasoilla. Näin ollen kolmantena

onnistumisena voi pitää sitä, että hankkeeseen osallistuneet tai siihen myötävaikuttaneet henkilöt ovat olleet sitoutuneita ja motivoituneita edistämään hankkeen keskiössä olevaa yrittäjyyskasvatusta oppilaitosyhteistyössä. Gustafsson-Pesosen ja Kiurun (2012) koostaman yrittäjyyskasvatushankkeiden koonnin perusteella verkostoyhteistyön kehittyminen onkin monissa hankkeissa yksi merkittävimpiä hanketyöskentelyn onnistumisia.

Yrittäjyys yhdistää -hankkeessa tämän asian osalta voidaan toisaalta nähdä myös tietynlainen positiivinen kierre siinä mielessä, että hanketoimijat on osallistettu toiminnan suunnitteluun voimakkaasti alusta alkaen, jolloin yhdessä toimiminen on kiinnittänyt heidät yhteiseen verkostoon entistä enemmän. Myös Ospina ja Saz-Carranza (2010) ovat tutkimuksessaan tehneet tämänkaltaisia havaintoja verkostotoiminnasta; toimijoiden vahva osallisuuden kokemus parantaa koko verkoston yhtenäisyyttä ja vaikuttaa sitä kautta vastaavasti jälleen osallistujien toimintaan. Hankkeen edetessä varmastikin myös hankeyhteistyön onnistumiset ja myönteiset tulokset ovat ruokkineet hanketoimijoiden innostusta yhteistyön jatkamiseen ja syventämiseen. Hanke on toiminta-aikanaan saanut myönteistä palautetta oppilaitoksissa sekä ohjausryhmältään. Toimijoiden asenteesta ja tahtotilasta on heijastunut se, että yhteistyön kehittämistä tällä saralla pidetään todellakin tärkeänä ja se nähdään kaikkia osapuolia hyödyttävänä asiana. Tätä osoittaa yhtä lailla hankkeen konkreettiseen toteuttamiseen osallistuneiden opetus- ja muun henkilökunnan jäsenten sitoutuneisuus kuin myös oppilaitosten päättävissä asemassa olevien henkilöiden toiminta asian kehittämiseksi ja pitämiseksi esillä. Tämä ilmenee osaltaan myös siinä, että yhteistyön onnistumisen myötä yrittäjyyden edistäminen on nostettu yhdeksi EduFuturan kärkialaksi, ja sen kehittämislle on koettu tärkeäksi muodostaa oppilaitosten yhteinen visio.

Vaikka hanketta voidaan esimerkiksi edellä kuvattujen onnistumisten perusteella pitää kokonaisuudessaan menestyksekkäänä, on siinä toki kohdattu myös haasteita, jotka voidaan osin nähdä myös edellä esiteltyjen hankkeen onnistumisten kääntopuolina. Kuten todettua yksi hankkeen onnistumisista on se, että hankeyhteistyötä on toteutettu ennakkoluulottomasti, eikä esimerkiksi erilaisten rakenteellisten tekijöiden ole annettu estää yhteistyön toteuttamista hankkeen puitteissa. Vuonna 2012 tehdyn koonnin mukaan yrittäjyyskasvatushankkeissa törmätään usein rakenteellisiin haasteisiin (Gustafsson-Pesonen & Kiuru 2012). Tämän hankkeen perusteella voidaankin todeta, että samanlaisten haasteiden kanssa kamppaillaan oppilaitostasolla edelleen, eikä näitä seikkoja voi sivuuttaa kehitettäessä yhteistyötä pysyvämmiin ja pidemmällä ajanjaksolla. Yksi merkittävä tällainen rakenteellinen tekijä on kurssien yhteisten aikataulurakenteiden puute. Tästä johtuen kurssien sijoittaminen aikataulullisesti siten, että ne olisivat kaikkien oppilaitosten opiskelijoiden valittavissa, on vaikeaa. Tämä kytkeytyy myös astetta kokonaisvaltaisempaan, opintojen rakenteeseen liittyvään asiaan

eli siihen, että käytännössä ainoastaan yliopisto-opiskelijoilla on mahdollisuus suunnitella ja rakentaa oma opinto-ohjelmansa joustavasti itse. Vastaavasti esimerkiksi koulutuskuntayhtymässä osallistuminen yhteistyössä kehitetyille yrittäjyyskursseille saattaa vaatia poissaoloja vaikkapa ammatillisista opinnoista. Näin ollen eri oppilaitosten opiskelijat eivät ole samanarvoisessa asemassa kursseja valitessaan, mikä on ikävää niin opiskelijoiden kuin itse toiminnan kannalta. Tehokkaan tiedottamisen sekä tasa-arvoisen ja sujuvan opiskelun kannalta myös yhteisten virtuaalisten oppimis- ja tiedotusalueiden kehittäminen olisi tärkeää. Lisäksi kursseilla on havaittu toiminnalliseen yrittäjyyskasvatukseen sopivien opetustilojen puute. Sama ilmiö nousi esille myös Mandelin ja Noyesin (2016) tutkimuksessa, jonka kohteena olivat kokeiluyrittäjyysmahdollisuuksia tarjoavat yrittäjyyskasvatuksen tutkinto-ohjelmat. Nämä rakenteelliset tekijät vaativat ratkaisukseen oppilaitosten johdon toimia rakenteiden yhtenäistämiseksi riittävässä määrin, jotta jatkossa on mahdollista tarjota kaikkien oppilaitosten opiskelijoille yhteistä ja avointa opetusta, joka tavoittaa heidät kaikki ja jota järjestetään mahdollisimman tarkoituksenmukaisissa opetustiloissa.

Hankeyhteistyötä toteutettaessa havaittiin toisena haasteena myös yksityiskohtaisesti se, että yrittäjyyskoulutuksen tarjonta on oppilaitoksissa erilainen. Karkeasti jaotellen voidaan todeta, että JAMKin ja AO:n yrittäjyyskoulutustarjonta on laajaa, aina herättelevistä kursseista yrittäjyyskokeilut mahdollistaviin opintojaksoihin. Näin ollen näissä oppilaitoksissa on nyt erityisesti tarvetta sille, että yrittäjyyskoulutuksen hyväksi havaitut käytänteet saadaan vakiinnutettua ja toisaalta opintopolkua saadaan henkilökohtaistettua. Vastaavasti JY:ssä yrittäjyysopintojen tarjonta on ollut vähäisempää, joten yliopiston yrittäjyydestä kiinnostuneille opiskelijoille yhteiset kurssit ovat avanneet osin aivan uusia opiskelumahdollisuuksia. Toisaalta voidaan kuitenkin myös nähdä, että nämä erilaiset tilanteet yrittäjyyskasvatuksen saralla ovat olleet vaikuttamassa hankeyhteistyön tuloksellisuuteen ja onnistumiseen. Jalonen (2011, 66) luonnehtii onnistunutta verkostotoimintaa yhdistelmäksi riittävää erilaisuutta, joka edistää uudenlaisten ratkaisujen syntymistä, sekä samantahtoisuutta, joka edesauttaa sitoutumista verkostoon ja sen tavoitteisiin. Näiden voidaan sanoa yhdistyneen tämän hankkeen toiminnassa, koska esimerkiksi eri oppilaitoksissa olemassa olleet kurssit ovat toimineet pohjana yhteisen kurssitarjonnan ja yhteistyön rakentamiselle. Koska hanke on tulossa pian päätökseen, on työskentelyssä tarpeen pohtia yhteistyön suuntaa ja konkreettisia tavoitteita jatkossa. Yhteisten tavoitteiden merkitys ja niiden yhteisen muotoilemisen tärkeys tämänkaltaisessa verkostomaisessa toiminnassa on tutkimusten perusteella ilmeistä (esim. Goldsmith ja Eggers, 2004), ja tässä tilanteessa niiden tärkeyttä korostaa erityisesti osallistuvien oppilaitosten yrittäjyyskoulutuksen nykytilanteiden erilaisuus. Nämä erilaiset lähtökohdat tarjoavat mahdollisuuden yhteistyön kehittämiseksi edelleen sen suuntaisesti, että olemassaolevien opintojen suorittaminen ja

niihin sisältyvistä toimiviksi havaituista käytänteistä hyötyminen mahdollistuvat kaikkien oppilaitosten opiskelijoille. Tätä haastetta pyritään ratkomaan suuntaamalla yhteistyötä siten, että entistä enemmän avataan jo olemassa olevaa opetusta muiden oppilaitosten opiskelijoille. Näin yrittäjäyyskoulutuksen tarjonta laajenee oppilaitoksissa resurssiviisaasti.

Edellisessä kappaleessa kuvattuun haasteeseen liittyy osittain myös kolmas haaste, joka kuitenkin on lisäksi aivan erillinenkin tekijä eli huoli siitä, etteivät hankeyhteistyön myötä kehitetyt kurssit eivät vakiinnu osaksi yhteistä tarjontaa esimerkiksi opetussuunnitelmien tai muihin opintotarjontaan liittyvien seikkojen vuoksi. Gustafsson-Pesosen ja Kiurun (2012) mukaan tämänkaltaisia opetussuunnitelmiin liittyviä haasteita kohdataan yrittäjäyyskasvatuksen hanketyössä varsin usein. Tässä hanketyössä on havaittu sen haasteellisuus, että kuinka kurssit saadaan suunniteltua sisällöltään sellaisiksi, että ne ovat tarkoituksenmukaisia kaikkien oppilaitosten opetuksen sisältöjen kannalta. Toisella asteella opetuksen sisällöt perustuvat valtakunnallisiin opetussuunnitelmiin. Näin ollen paikallisesti kehitetyt kurssit eivät välttämättä vastaa suoraan ko. opetussuunnitelmien sisältöjä ja ne sijoitetaan tällöin vapaasti valittaviin opintoihin, jossa tarjonta on jo valmiiksi laajaa. Tämä asettaa paineita kurssien vahvalle markkinoinnille eikä sekään kuitenkaan takaa sitä, että opiskelijat löytäisivät kurssit muiden joukosta. Toisaalta kursseille voi olla haastavaa saada opiskelijoita muun, osittain samanlaisen opintotarjonnan vuoksi tai siksi, että isoissa oppilaitoksissa on erittäin hankalaa varmistua siitä, että kaikki opiskelijat saisivat tiedon tarjolla olevista uusista kursseista. Toki myös tiedottamisen tärkeys nousee tässä esiin. Kuten hankkeen onnistumisten kohdalla olemme jo kuitenkin aiemmin todenneet, on hankeyhteistyössä luotu kurssitarjonta joka tapauksessa palvellut tarkoitustaan siinä mielessä, että sen avulla yhteistyötä on konkreettisesti kokeiltu ja kurssien toteuttamisesta saadut kokemukset ovat osoittaneet kehityssuunnan jatkoyhteistyölle. Näin ollen, vaikka hankkeessa pilotoidut kurssit eivät sellaisenaan säilyisikään pysyvästi osana oppilaitosten tarjontaa, ne ovat ohjanneet yrittäjäyyskoulutuksen parissa työskenteleviä henkilöitä suuntaamaan toiminnan kehittämistä aiempaa tarkoituksenmukaisemmin jo olemassa olevan opetuksen ja hyvien toimintamallien tehokkaamman hyödyntämisen suuntaan.

6 LOPUKSI

Hanke-esittelymme päätteeksi hankkeesta voi tiivistetysti todeta, että Yrittäjäyys yhdistää -hanke on ollut kokonaisuudessaan erittäin onnistunut. Hanke on tarjonnut raamit ja sysäyksen uudennlaiselle yhteistyölle, joka jatkuu yhä tiivistyen ja syventyen hankkeen jälkeen mm. EduFuturan kärkialatyöskentelyn kautta. Itse hanketyöskentely on koko

ajan ollut vahvasti suunnattu konkretiaan, yhteistyötä on toteutettu määrätietoisesti ja sitoutuneesti sekä samalla rohkeasti kokeillen. Uusia ja valtakunnallisestikin ainutlaatuisia toimintamalleja on luotu ja pilotoitu varsin onnistuneesti ja ennakkoluulottomasti mahdollisuuksiin tarttuen. Konkreettisena aikaansaannoksena on rakennettu hankkeen tavoitteiden mukaisesti yhteinen yrittäjyyskoulutuksen konsepti, joka tarjoaa erinomaisen viitekehyksen myös jatkoyhteistyölle. Hanketyöskentelyn onnistumisesta kertoo osaltaan myös se, että hankkeen kuluessa yhteistyö on rakentunut alkuperäistä hankesuunnitelmaa laajemmaksi ja syvällisemmäksi sekä yhteistyöhön on tuotu mukaan luontevasti myös uusia elementtejä ja oppilaitosten olemassa olevia hyviä käytäntöjä. Tähtäimemme on tulevaisuudessa, entistä yhteneväisemmässä yrittäjyys- ja innovaatiotoiminnan tarjonnassa, ja sitä kohti edetään niin valmentajien kuin opettajien tiiviillä yhteistyöllä kuin myös strategisen tason työskentelyllä EduFutura-kärkialaryhmässä.

LÄHTEET

Ahlroth, K., Manninen, P., Nieminen, T. ja Väisänen, S. (2006), "Yrittäjyden oppimispaikat Keski-Suomessa", teoksessa: Kyrö, P. ja Ripatti, A. (toim.) Yrittäjyyskasvatuksen uusia tuulia, Tampereen yliopiston kauppakorkeakoulu, Yrittäjyyskasvatuksen julkaisusarja 4/2006.

Goldsmith, S. & Eggers, W. D. (2004), *Governing by network: the new shape of the public sector*, Washington D.C., Brookings Institution Press.

Gustafsson-Pesonen, A. & Kiuru, P. (2012), Ideoita ja oivalluksia yrittäjyyskasvatukseen YKOONTI, Aalto-yliopisto, Aalto-yliopiston julkaisusarja 4/2012. Saatavilla: http://epub.lib.aalto.fi/pdf/hseother/Aalto_Report_KT_2012_004.pdf.

Huxham, C. & Beech, N. (2003), "Contrary prescriptions: recognizing good practice tensions in management", *Organization Studies*, Vol. 24 No. 1, ss. 69-93.

Huxham, C. & Vangen, S. (2002), "What makes partnerships work?", teoksessa Osborne, S. P. (toim.) *Public-private partnerships: theory and practice in international perspective*, London, Routledge, ss. 293-310.

Jalonen, H. (2011), "Innovaatiotoiminnan näkymätön dynamiikka", teoksessa Jalonen, H., Aarva, K., Juntunen, P., Laihonon, H., Laitinen, I. & Lönnqvist, A. *Arvoverkkoa*

kokemassa: saaliina tuottavuutta ja innovaatioita, Helsinki, Suomen Kuntaliitto, ss. 45-77.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu: Tietoa JAMKista. Saatavilla: <http://www.jamk.fi/fi/Tietoa-JAMKista/>

Jyväskylän ammattikorkeakoulun, Jyväskylän koulutuskuntayhtymän ja Jyväskylän yliopiston yhteinen yrittäjyysstrategia. Saatavilla: <https://www.jyu.fi/hallinto/strategia/strategiat/yrittajyysstrategia>.

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä: Vastuu tästä päivästä ja huomista. Saatavilla: https://issuu.com/jyvaskylankoulutuskuntayhtyma/docs/ao_yhteiskuntavastuu_julkaisu_2015/1

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä: Yrittäjyyskasvatuksen Ehjä Polku. Saatavilla: <https://www.jao.fi/fi/Jyvaskylan-koulutuskuntayhtyma/Yrittajyys/Yrittajyyskasvatuksen-Ehja-Polku>.

Jyväskylän yliopisto: JY lukuina. Saatavilla: <http://esittely.jyu.fi/jy-lukuina>.

Jyväskylän yliopisto: Jyväskylään oppimisen, tutkimuksen ja kehittämisen osaamiskeskittymä EduFutura. Saatavilla: <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2016/03/tiedote-2016-03-17-10-58-54-173434>.

Keski-Suomen ELY-keskus: Keski-Suomen työllisyyskatsaus tammikuu 2015. <http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/56916/Keski-Suomen+ty%C3%B6llisyyskatsaus+tammikuu+2015.pdf/082257e0-5462-4d39-9be9-c9391236d68d>.

Keski-Suomen strategia 2040. www.keskisuomi2040.fi.

Kiviniemi, M. & Saarelainen, T. (2009), "Paikallisten kumppanuuksien monet kasvot: viitekehyksen kehittäminen kansalaistoiminnan ja julkisen sektorin tutkimusta varten", Kunnallistieteellinen aikakauskirja, Vol. 37 No. 1, ss. 38-55.

Mandel, R. & Noyes, E. (2016), "Survey of experiential entrepreneurship education offerings among top undergraduate entrepreneurship programs", Education + Training, Vol. 58 No 2, ss. 164 - 178

Ospina, S. M. & Saz-Carranza, A. (2010), "Paradox and collaboration in network management", *Administration & Society*, Vol. 42 No. 4, ss. 404-440.

O'Toole L. J. Jr, Hanf, K. I. & Hupe, P. L. (1997), "Managing implementation processes in networks", teoksessa Kickert, W. J. M., Klijn, E.-H. & Koppenjan J. F. M. (toim.) *Managing complex networks: strategies for the public sector*, London, Sage Publications, ss. 137-151.

Sitran trendit: Vakaa työ murenee. www.sitra.fi/artikkelit/sitran-trendit-vakaa-tyo-murenee.
